

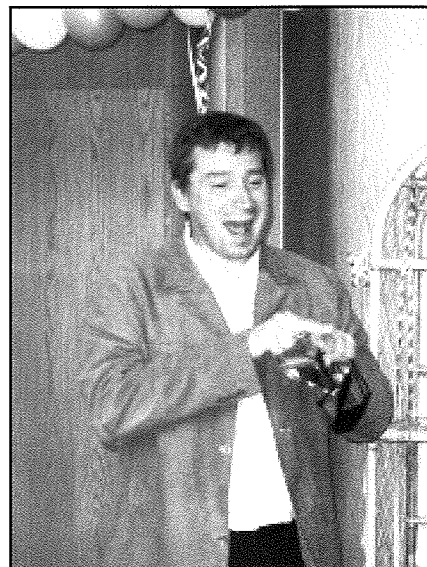
Kai Leinosen 50-vuotisjuhlat Keskustoimistolla

Mitähän nyt tapahtuu?

Ollanko jo laivalla?

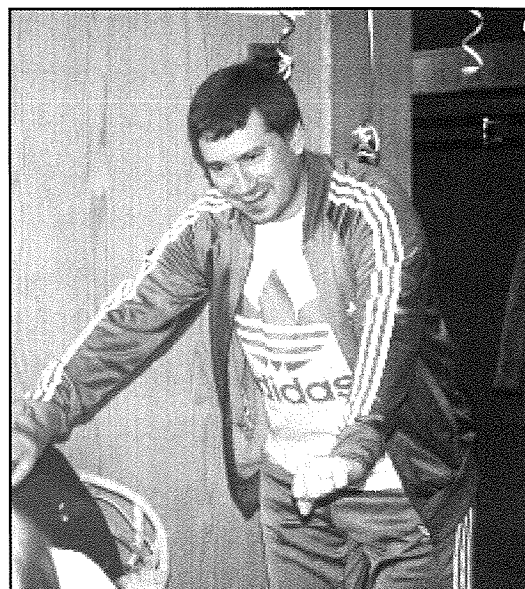
Mikä yllätys!

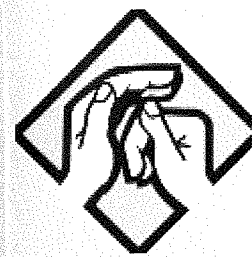
Kiitos Terhille puheesta.

Pirjolle hyvästit ja onnea uuteen työpaikkaan.

Hieno lajaverryttelyasu. Syksyyn mennessä tippuu 10 kiloa!

5 • 2005

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Toukokuu

Martti Avila on Kulttuurihenkilö 2004

◆◆◆
Tampereella tavataan!

◆◆◆
Daisy-projekti etenee

TUNTOSARVI 31.vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry
Toimitus: Päätoimittaja, tiedottaja Tuija Lehtonen, puh. (09) 54953521, tekstip. (09) 54953526, faksi (09) 54953517, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi
Toimitusneuvosto: Riitta Ruissalo (pj), Tuula Hartikainen, Unto Honkanen, Eija Metsämäki, Anu Mikkola, Raili Karisaari (siht), Tuija Lehtonen (päätoimittaja).
Hinta: Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ja/tai sähköisenä versiona. Ruotsinkielinen Känselfrödet ilmestyy 6 kertaa vuodessa isokirjoituksella.
Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, puh. (09) 5495 350, tekstip. (09) 5495 3526, faksi (09) 5495 3517, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, <http://www.kuurosokeat.fi>. Toimiston aukioloaika: ma-pe klo 8.00-15.45.
Painopaikka: Cityoffset, Tampere

Sisältö

Viisi kysymystä: A. Ahonen.....	2
Pääkirjoitus: Kansainvälisenä Suomessa ja maailmalla: H. Majava..	3
Martti Avila on Kulttuurihenkilö 2004: T. Lehtonen.....	4
Tampere-talolla tavataan: P. Rissanen..	6
Taktiilit sormiaakkoset verkossa: R. Lahtinen.....	7
Daisy-projekti tasoittaa siirtymistä C-kaseteista digitaalisiin lukuvälineisiin: T. Lehtonen.....	8
Mikä Daisy?: T. Lehtonen.....	10
Daisy-lukuohjelma testissä: U. Honkanen.....	11
Ritva Soinisen näyttelyssä riehuvat luonnonvoimat: R. Karisaari...	12
Runo: Rakkauden ja vihan rannat: Ritva Soininen.....	14
Koskettaminen antaa tietoa: E. Särkimäki.....	15
Uusi kasvo Jyväskylän Kuntoutumiskeskuksessa.....	17
Puhuva kännykkä: T. Lehtonen	
Irman palsta: Helppoja kahvikakkuja: I. Myyrä.....	19

Etu- ja takakannen kuvat: Raili Karisaari.

Viisi kysymystä

Aatos Ahonen

1. Kenen juhlallisia asiakirjoja "bullet" ovat?
2. Kuinka leveä Englannin kanaali on suurin piirtein kapeimmalta kohdaltaan?
3. Kirjailijatar Virginia Woolf kuoli 1941, mikä oli kuolinsyy?
4. Montako pyörää oli ensimmäisessä patentoidussa polkupyörässä?
5. Käpylinnun nokka on aika erikoinen, mikä erottaa sen tavallisen linnun nokasta?

Vastaukset

1. Paavin
2. Noin. 31 km
3. Hukkuminen
4. Neljä
5. Nokan kärjet ovat ristikkäin■

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 21.6. aiheena Helen Keller. Aineiston on oltava toimituksessa viimeistään 10.6. mennessä.

Kansainvälisenä Suomessa ja maailmalla

Ympäröivä maailma ja ihmiset herättävät meissä kaikissa kiinnostusta ja uteliaisuutta. Myös kuurosokeilla tulee olla mahdollisuus tutustua vieraisiin kulttuureihin. Usein se on vaikeaa, koska tulkkien kustannusten korvaamista ei ole ratkaistu tyydyttävällä tavalla. Tällä hetkellä kuurosokea, joka haluaa matkustaa ulkomaille joutuu maksamaan sekä omat että tulkkinsa matkakustannukset. Siten esimerkiksi eteläsuomalaisille varsin tavallinen matka Tallinnaan tulee kuurosokealle kaksi kertaa kalliimmaksi. Ainoastaan jos löytyy rahastoja ja säätiöitä, jotka avustavat kuurosokeita, voivat he saada osan tulkin kustannuksista korvattua.

Tänä vuonna on suomalaisilla kuurosokeilla harvinainen tilaisuus tutustua muiden maiden kuurosokeisiin kotimaassa. Kesäkuun alussa Tampereella järjestetään kuurosokeiden 8. Helen Keller konferenssi ja Kuurosokeiden Maailmanliiton 2. yleiskokous. Osallistujia on tulossa yli 40 maasta. Yhteismäärä tulkit mukaan lukien on lähellä 400 henkeä. Pohjoismainen nuorisoleiri järjestetään heinäkuun alussa Suo-

messa ja siellä kuulonäkövammaisilla nuorilla on mahdollisuus solmia kansainvälisiä siteitä.

Kaikki kansainvälinen toiminta ei kuitenkaan voi tapahtua jatkuvasti Suomessa. On erilaisia matkoja ja kokouksia ulkomailla, joihin kuurosokeat haluavat osallistua. Kuurosokeiden eurooppalainen lomaviikko järjestetään tänä vuonna Bulgariassa. Siitä on muodostunut vuosittain toistuva matkakohde. Pohjoismaisia, eurooppalaisia ja kansainvälisiä kokouksia ja konferensseja järjestetään myös jatkossa muualla kuin Suomessa. On tärkeää, että kuurosokeiden oikeudesta osallistua kansainväliseen toimintaan pidetään kiinni ja että myös kuurosokeilla on mahdollisuus lähteä halutessaan lomalle ilman kohtuuttomia lisäkustannuksia.

On hienoa, että kuurosokeilla on mahdollisuus tutustua eri maiden kuurosokeisiin, solmia uusia tuttavuuksia ja vaihtaa kokemuksia.

Heikki Majava
Järjestösihteeri■

Martti Avila on Kulttuurihenkilö 2004

Tuija Lehtonen

Kevätkokouksessa Lahdessa kokousväki sai tietää, että "Kulttuurihenkilö 2004" arvonimi on myönnetty **Martti Avilalle**. Martti itse ei ollut kokouksessa mukana, joten kulttuurihenkilön kiertopalkinnon, kunniakirjan ja lahjakortin luovutustilaisuus järjestettiin keskustuomistolla vapun jälkeen 2.5. Paikalla oli toimiston työntekijöitä ja kuurosokeita.

Raili Karisaari piti onnittelupuheen Martille, jonka jälkeen kohotimme hänelle maljan. Heti vapun jälkeen kuului asiaan, että onnittelumaljat oli täytetty simalla.

Martti sai tunnustuksen aktiivisesta toiminnastaan Teatteri Törmäyksessä, missä hän on ollut mukana sen perustamisesta lähtien. Martti luonnehti saamaansa huomionosoitusta "mielenkiintoiseksi yllätykseksi". Hän muistutti, että teatterin tekeminen on pitkäjänteistä työtä. "Esitys ei tule päivässä valmiiksi".

Useita rooleja

"Teatteri Törmäys perustettiin vuonna 1991 yhdistyksen 20-vuotisjuhli-

en esitystä varten. Siitä se kipinä lähti. Varsinkin alkuvuosina Teatteri Törmäys esiintyi todella ahkerasti. Nyt tuntuu, että aika ei tahdo enää riittää. Ihmisillä on muuta tekemistä ja porukka asuu hajallaan", Martti kertoo.

Vuonna 2004 Teatteri Törmäys oli mukana vain yhdessä, mutta sitäkin enemmän mainetta tuoneessa esityksessä. Lokakuun lopussa viikon ajan pyörinyt "Katso, ihmistä" kokeellinen teatteritapahtuma keräsi kiitosta kriitikoilta. Helsingin Sanomissa Teatteri Törmäys mainittiin kaikkein vaikuttavimpana esiintyjänä. Helen Keller –maailmankonferenssissa Teatteri Törmäys on avajaisesiintyjä.

Esiintymispelon voittaminen ja itseluottamuksen kasvu ovat Martin mielestä parhaita asioita, mitä näytteleminen on hänelle henkilökohtaisesti antanut. Erilaisia rooleja Martille on vuosien aikana kertynyt useita. Kaikkea ei silti ole vielä koettu. "Rakastajan roolikin sopisi", Martti vinkkaa pilke silmäkulmassaan.

Monipuolinen taitaja

Martti Avila ei ole ansioitunut pelkäänsään teatterin parissa. Hän on pitkän linjan järjestöihminen ja vaikuttanut jo 1970- ja 80-luvuilla yhteensä 11 vuotta yhdistyksen silloisessa johtokunnassa. Lisäksi hän on koulututtanut kuurosokeusasian tiedottajaksi sekä sonettilaiseksi. Helsingin kuurosokeiden kerhossa Martti vetää keilaryhmän kokoontumisia.

"Käyn kerholaisten kanssa keilamassa kerran viikossa. Käytännön järjestelyt hoidan Helsingin kaupungin liikuntaviraston kanssa", Martti sanoo.

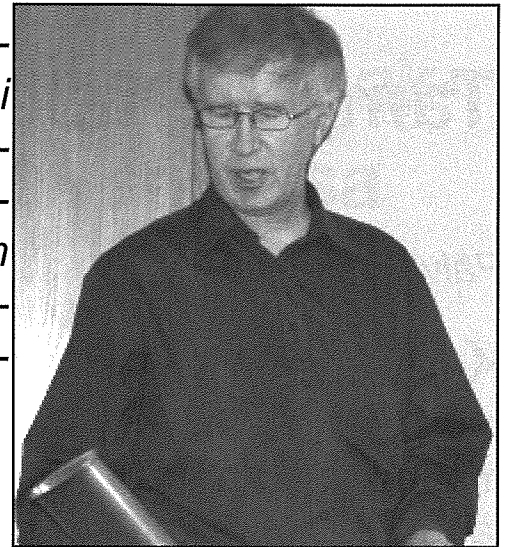
Martin keilaharrastuksen vakavuudesta kertoo se, että hän kuuluu näkövammaisten keilaajien sarjassa A-luokkaan.

"Myös kuurojen keilakilpailuissa olen ollut mukana. Viimeksi tuli 16. sija kuurojen SM-keilakilpailuissa", Martti toteaa vaatimattomasti.

Aktiivisuus on Martille luonteenomaista ja siihen hän kehottaa myös muita, jokaista omien voimavarojensa mukaan.

"Olkaa aktiivisia ja harrastakaa. Olette kaikki kulttuurihenkilöitä", Martti kannustaa. ■

Onpa hieno!, totesi Martti Avila kulttuurihenkilön kiertopalkinnon saajan.

Muuttuva perinne

Kulttuurihenkilön valinta juontaa juurensa "Vuoden kirjoittajasta". Vuoden 1995 alussa toimitusneuvosto pyysi jäsenistöä lähettämään ehdotuksia henkilöstä, joka edellisellä vuonna oli ansioitunut kirjoittajana. Ensimmäinen "Vuoden kirjoittaja 1994" oli **Hilkka Nieminen**. Hänen jälkeensä Vuoden kirjoittajaksi on valittu: **Ritva Soininen, Vieno Hyttinen, Eero Vartio ja Anu Mikkola**. Vuosituhannen vaihteessa perinnettä muutettiin: nyt haluttiin palkita laaja-alaisemmin kulttuurin parissa ansioituneita kuurosokeita. Ensimmäinen, "Kulttuurihenkilö 1999" oli **Anita Palo**. Anitan jälkeen kulttuurihenkilöksi on valittu **Marja Korteniemi, Ulla Kungas, Hilkka Kasurinen, Kari Hyötylä ja Martti Avila**. Nyt on tullut jälleen aika muuttaa perinnettä. Ensi vuonna toimitusneuvosto miettii uusia tapoja palkita kulttuurin parissa ansioituneita kuurosokeita. ■

Tampere-talolla tavataan!

Päivi Rissanen

Kun tämä Tuntosarvi-lehti kolahtaa postiluukusta on 8. Helen Keller – maailmankonferenssin lähtölaskenta jo alkanut. Tampere-talolle saapuu 3.6. alkaen yli 400 osallistujaa 43 eri maasta. Konferenssin teemaa, kuurosokeiden ihmisoikeuksia, pohditaan luennoilla ja työpajoissa.

Luentoja pidetään perjantain ja lauantain aikana kolme. Perjantain pääpuhujia ovat Kuurosokeiden maailmanliiton pääsihteeri **Lex Grandia** ja Kynnys ry:n toiminnanjohtaja **Kalle Könkkölä**. Lex Grandia puhuu ihmisoikeussopimuksista kuurosokeiden kannalta. Lauantaiaamuna **Riku Virtanen** käsittelee suomalais-ta lainsäädäntöä ja ihmisoikeuksia. Samalla luennolla esiintyy myös afrikkalainen **Noukany Bagayoko** Malista. Hän valottaa kuurosokeiden asemaa kehitysmaissa. Lauantai-iltapäivällä Japanin **Shinichiro Kadokawa** esittelee uuden tietotekniikan etuja kuurosokeille.

Useat pohjoismaiset osallistujat pitävät työpajan. Suomi, Ruotsi ja

Norja ovat hyvin edustettuina. Kaikkiaan kuurosokeudesta kertoo yli 30 puhujaa Venäjältä, Latinalaisesta Amerikasta ja Euroopan eri maista. Kun Kuurosokeiden Maailmanliitto aloittaa toisen yleiskokouksensa sunnuntaina 5.6., Suomen Kuurosokeat ry järjestää osallistujille vaihtoehtoista ohjelmaa.

Sunnuntaina on lukuisia taidetyöpa-joja. Maanantaina vieraillaan Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa. Maanantai-iltaa istutaan Viikinsaaressa vehmaan luonnon, ihanan illallisen ja mukavan seuran parissa. Tiistaina **Riitta Lahtinen** ja **Pirkko Pölönen** johdattavat osallistujia kommunikaation moninaiseen maailmaan.

Myös kuurosokeiden taidetta juhli-taan konferenssin aikana. Tampere-talossa on esillä Koskettava veistos –näyttely. Siinä esitellään 10 nimen-omaan kuurosokeille suunniteltua veistosta. Kuurosokeat voivat ää-nestää niistä parhainta. **Anita Palo** on kerännyt aineistoa **Antti Jäkäläs-tä**, jonka kunniaksi pystytetään kol-

me taidenäyttelyä: Lapin piirin kuurosokeiden taideteoksia, Tampereen Toimintapäivien tuotoksia sekä muita Suomen Kuurosokeat ry:n jäsen-ten töitä.

Vilinää Tampereen kaupungissa riit-tää. Monet koululaiset päättävät opin tien. Viikonvaihteessa pidetään Pirkka-pyöräkilpailu. Ja kaiken kes-kellä kuurosokeat tapaavat uusia ja vanhoja tuttujaan!■

Koskeltelta veistos -näyttely on esillä Toimintakeskuksessa 31.5. saakka, jonka jälkeen se siirtyy Tampere-talon Talvipuutarhaan. Kuurosokeat valitsevat näyttelyn parhaan työn.

Taktiilit sormiaak-koset verkossa

Riitta Lahtinen

Taktiilit sormiaakkoset ovat nyt ver-kossa, Suomen Kuurosokeat ry:n kotisivuilla osoitteessa www.kuurosokeat.fi. Linkki aakkosiin löy-tyy otsikon Ajankohtaista alla, koh-dassa taktiilit sormiaakkoset.

Kuvat on uusittu ja niihin on liitetty myös sanalliset kuvaukset.

Kun napsautat taktiilit sormiaakko-set -kohtaa, saat aakkoset järjestyk-sessä näkyviin kahdessa rivissä. Kun napsautat haluamaasi aakkos-ta saat sivun, jossa vasemmalla on kuva (vapaaseen tilaan tehty sormi-aakkonen). Kuvan alla on teksti ”tekstikuvaus”, jota napsauttamalla saat sanallisen aakkosen kuvauk-sen. Oikealla on suurempana kuva-na taktiili sormiaakkonen. Jos aak-kosesta on useampi vaihtoehto, on kuvan alla teksti. Kuvaa napsautta-malla saat muut vaihtoehdot näkyviin.■

Daisy-projekti tasoittaa siirtymistä C-kaseteista digitaalisiin lukuvälineisiin

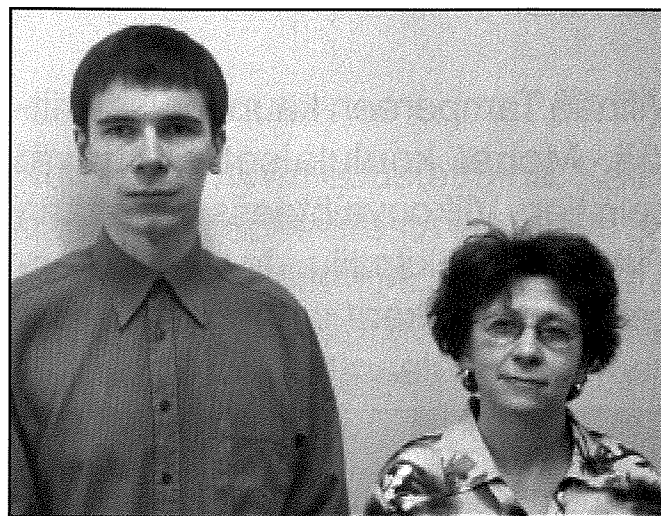
Tuija Lehtonen

Näkövammaisten Keskusliitossa tänä keväänä käynnistyneen Daisy-projektin päätehtävä on Daisy-kuuntelulaitteiden hankinnan ja niiden asiakkaille lainaamisen organisointi Daisy-äänikirjojen kuuntelua varten.

Daisy -projektissa NKL:n yhteistyökumppaneina ovat Celia - Näkövammaisten kirjasto, joka vastaa Daisy -äänikirjojen tuottamisesta, hankinnasta ja lainauksesta sekä ruotsinkielisten näkövammaisten järjestö Förbundet Finlands Svenska Synskadade.

Joissakin maissa ollaan jo pitkällä Daisy-äänikirjajärjestelmään siirtymisessä. Celia-kirjastokin teki päätöksen Daisyn käyttöönotosta jo vuonna 2002. Viime vuodesta lähtien kaikki uudet äänitykset ovat olleet digitaalisia. Silti äänikirjojen kuuntelu tapahtuu edelleen pääasiassa C-kaseteilla. C-kasettien käyttö jatkuu, koska äänikirjojen kuuntelijoilla ei ole ollut Daisy-kuuntelulaitteita käytettävissään.

”Aikaisemmin kuuntelulaitteiden lainaamisen järjestäminen asiakkaille

Projektipäällikkö Iiro Nummela ja Daisy-kouluttaja Sari Kekkonen.

oli lain mukaan Celia-kirjaston tehtävä. Uusi laki ei tätä edellytä”, taustoittaa Daisy -hankkeen projektipäällikkö **Iiro Nummela**.

Uuden lain voimaantulon jälkeen pärjättiin aluksi vanhoilla laitteilla, kunnes Daisyn siirtyminen nosti kuuntelulaitteiden ongelman ajankohtaiseksi. NKL haki ja sai tätä tarkoitusta varten RAY:n projektirahotusta. Vuonna 2005 alkaneen projektin on tarkoitus jatkua vuoden 2007 loppuun.

Laitteet lainaan Celia-kirjaston äänikirjalainajille

NKL:n Daisy-projekti toimii yhteistyössä Celia-kirjaston kanssa. Kuuntelulaitteet jaetaan pääasiassa Celian äänikirjalainajille. Celia-kirjas-

tossa on tällä hetkellä noin 11-12 000 äänikirjalainajaa. Tämän vuoden aikana Daisy-kuuntelulaitteita lainataan projektin kautta arviolta 2000-3000 kappaletta.

”Ensimmäiseksi laitteen saavat käyttöönsä Celia-kirjaston aktiivisimmat äänikirjalainajat”, sanoo Iiro Nummela.

Tavoitteena on, että Celia-kirjaston kaikille äänikirjalainajille tarjotaan mahdollisuus lainata Daisy-kuuntelulaite vuoden 2007 loppuun mennessä.

Alueelliset Daisy-neuvojat toimivat käyttäjien tukihenkilöinä ja kouluttajina. Neuvojen rekrytoinnista ja koulutuksesta vastaa Daisy-kouluttajaksi palkattu **Sari Kekkonen**. Neuvojen rekrytointi alkaa vielä tämän kevään aikana. Kuurosokeita Daisy-neuvoja etsitään parhaillaan alue-sihteereiden kautta.

Kuuntelulaitteiden hankintaa koskevat puitesopimukset pyritään tekemään kesäkuussa, jonka jälkeen aloitetaan laitteiden lainaus. Laitteita on jo tällä hetkellä käytössä noin parilla sadalla opiskelijalla. Heille se on välttämätön, sillä Celia alkoi jo 2004 tuottaa kaikki äänioppikirjat Daisy-muodossa. Opiskelijat voivat hakea Daisy-laitetta Kelan kautta. Myös työssäkäyvät näkövammaiset

voivat periaatteessa hakea laitetta Kelalta.

Tietokoneelle ladattavat lukuohjelmat

Daisy-äänitteiden kuunteleminen on mahdollista myös tietokoneen kautta erilaisilla lukuohjelmilla. Ohjelmia on tarjolla useita, sekä ilmaisia että maksullisia. Toistaiseksi suomenkielisiä lukuohjelmia ei ole saatavilla.

”Todennäköisesti suomenkielinenkin lukuohjelma tulee markkinoille ennen pitkää. Sellaisen tuottaminen ei kuulu projektin tehtäviin, mutta käytettävyyden arviointi tulee varmasti eteen jossain vaiheessa”, arvelee Iiro Nummela.

Daisy mahdollistaa myös kuvien sisällyttämisen mukaan äänitteeseen, samoin äänen ja tekstin yhtäaikaan seuraamisen. Nykyisillä Daisy-kuuntelulaitteilla näitä ominaisuuksia ei voi hyödyntää. Miksi siis kaikki eivät siirry käyttämään Daisy-lukuohjelmaa tietokoneen avulla?

”Ensinnäkin suurin osa tarvitsee tai haluaa kirjoista vain äänen. Toiseksi tietokoneiden jakelu äänikirjakuuntelijoille tulisi huomattavasti kalliimmaksi kuin Daisy-lukulaitteiden. Kolmanneksi lukulaitteet ovat tietokoneita huomattavasti helpokäyttöisempiä. Kaikki eivät edes ole valmiita opettelemaan tietokoneen käyttöä”, listaa Sari Kekkonen.

”Haluan korostaa nimenomaan paik-kariippumattomuutta”, Iiro Numme-la jatkaa. ”Daisy-laitteen voi kätevästi siirtää paikasta toiseen ja kuunnella äänikirjaa siellä missä se parhaiten itselle sopii”.

Tietokoneen lisäksi Daisy-äänitteiden kuunteleminen onnistuu rajoite-tusti joillakin MP3 laitteilla. Numme-la painottaa, että MP3-laitteita ei aio-ta projektissa testata, sillä erilaisia soitinmalleja on satoja.

”Ei ole myöskään takeita, että MP3 soittimet toimivat jatkossa, sillä ää-nikirjoihin voi tulla sellaisia suojaus-ratkaisuja, että ainakaan kaikki MP3-laiteet eivät tue niitä”, Numme-la muistuttaa.

Entä lehdet?

Daisy-projektiin liittyy myös kiinnos-tava osaprojekti, jonka tarkoitukse-na on mahdollistaa digitaalinen ää-nisisältötuotanto lähinnä alueellisis-sa yhdistyksissä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että äänilehtiä tuo-tetaan Daisy-tekniikalla.

Tulevaisuudessa myös kuurosokei-den omia äänilehtiä voidaan kuun-nella Daisy-laitteilla. Kuinka kauan siihen menee, on tällä hetkellä vielä vaikea arvioida.

Nyt odotellaan toisaalta laitteiden yleistymistä ja toisaalta Daisy-äänit-teiden valikoiman kasvua. ■

Mikä on Daisy?

Äänikirjat merkitsivät 50 vuotta sit-ten suurta mullistusta näkövam-maisten tiedonsaannille. Ensimmäi-set äänikirjat julkaistiin avokelanau-hoilla vuonna 1955. Seuraava suuri uudistus tapahtui 1970-luvulla, jol-loin käyttöön tuli C-kasettijärjestel-mä. Daisy-järjestelmän käyttöönot-to merkitsee jälleen uuden aikakau-den alkua.

Daisy-äänikirja on näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten henki-löiden käyttöön kehitetty digitaalinen äänikirja. Digitaalisella äänikirjalla tarkoitetaan tietokoneelle äänitettyä, digitaalisesti tallennettua ihmisään-tä. Daisy-äänikirjoja lainataan CD-ROM-levyillä. Tulevaisuudessa ää-nikirjoja voidaan jakaa myös tieto-verkossa. Äänikirjojen verkkojaketun on arvioitu alkavan vuonna 2008. Daisy-äänikirjojen polttaminen levyk-keelle kysynnän mukaan otetaan mahdollisesti käyttöön vuonna 2006.

Daisy-kirja mahtuu useimmiten yh-delle CD-ROM-levylle. C-kaseteilla olevaan äänikirjaan tarvitaan keski-määrin 8 kasettia. Pieni koko on etu myös kirjastolle. Se keventää kirjas-ton työvaiheita ja säästää postimak-suja ja hyllytilaa. ■

Daisy-lukuohjelma testissä

Unto Honkanen

Celian internet-sivuilla on linkki ruotsalaiseen TPB-Reader lukuoh-jelmaan. Sen voi imuroida ilmaiseksi omalle tietokoneelleen. Ohjelma on varsin helppokäyttöinen ja kirjojen kuuntelua voi ohjailla muutamalla näppäinkomennolla. Vastaavat toi-menpiteet voi halutessaan tehdä myös hiirellä valikoista. Ohjelmasta on ruotsin- ja englanninkieliset ver-siot. Kieli ei ole ongelma, sillä ne muutamit näppäinkomennot on helppo oppia muistamaan. Ja kirjat-han kuuluvat sillä kielellä, jolle ne on luettu. Pihtiputaan mummokin oppi-nee näppäinten käytön viidessä mi-nuutissa.

Ohjelman asennuksen jälkeen tila-sin testikirjaksi **Jari Tervon** Myyrä -nimisen kirjan. Sen pituus on yli 22 tuntia ja se mahtuu yhdelle cd-levyk-keelle.

Ainakin ensikokemukset ovat hyviä. Äänenlaatu on hyvä ja monipuoliset nopeuden ja voimakkuuden säädöt helpottavat kuuntelemista. Kuunte-lun aikana voi siirtyä kappaleesta toiseen ja kirjanmerkkejä voi laittaa

haluamiinsa paikkoihin. Ainut huo-no puoli on kirjojen toimitus. Kirjat voi kyllä valita ja tilata netin kautta, mutta toimitus tapahtuu vielä postit-se. Celian tavoitteena on aloittaa kir-jojen jakelu suoraan netin kautta jol-loin kirjan saa muutamassa minuut-tissa imuroitua omalle koneelleen.

Varsinkin kannettavilla tietokoneilla Daisy-kirjojen kuuntelu on varsin vaivatonta. Jos pöytäkoneeseen on liitetty induktiosilmukka, myös sillä uneenpääsy on sängyssä kuunnel-len helppoa. Valitaan vain jokin pit-kästyttävä kirja niin eipä sitä kauan ehdi kuunnella. Vastaavasti kiinnos-tavan kirjan kuunteluun meneekin koko yö. ■

Tiesitkö tämän!

Daisy on lyhennys englanninkie-lisistä sanoista Digital Acces-sible Information System. Va-paasti suomeksi käännettynä se tarkoittaa digitaalinen saavutet-tava julkaisumuoto.

Ritva Soinisen näyttelyssä riehuvat luonnonvoimat

Teksti ja kuvat Raili Karisaari

Ritva Soinisen näyttely ”Rakkau-
den ja vihan rannat” on parhaillaan
esillä Kynnys Galleriassa Helsingin
Ruoholahdessa.

Näyttelyn teemana on meri. Monis-
sa teoksissa riehuvat rajut luonnon-
voimat: myrskyt, tulvat, hyökyaallot
ja värikäs sateenkaari. Ensimmäi-
nen työ on musta kissa, joka istuu
nenä pystyssä ja haistelee tulevaa
säättä. Taulun nimi on ”Kissa ilmoja
ennustaa”.

Tapasin Ritvan ensimmäisen kerran
kesäkuussa 1991 Nastolan kirjas-

tossa, jossa Ritvalla oli näyttely. Vii-
meisimmän näyttelyn avajaisten
kunniaksi kyselin Ritvalta menneitä
ja tulevia.

Ensimmäinen näyttelysi, milloin se oli ja missä?

Ensimmäisen kerran töitani oli esil-
lä Lahden kansanopiston keväänäyt-
telyssä vuonna 1965. Olin tuolloin
Oiva Videllin oppilaana Lahden
kansanopiston kurssilla. Otin tunte-
ja myös taiteilija **Arto Pennaselta**.

Ennen Nastolan näyttelyä 1991 mi-
nulla oli ollut maalaamisessa muu-

taman vuoden tauko. Vauhdilla nä-
köni eteen työntyvä usva haittasi
maalaamista ja katkaisi urani. Siihen
mennessä olin jo vuosia elättänyt it-
seni ja lapseni maalaamalla. Sitten
Terhi Pikkujämsä alkoi kehotella
jatkamaan maalaamista. Aloin taas
uskaltaa.

Nastolan jälkeen pääsin taas vauh-
tiin. Vuonna 1993 sain oman näyt-
telyni Helsinkiin Oulunkylän kirjas-
toon ja sen jälkeen eri puolille Ete-
lä-Suomea. Joukkoon mahtui myös
pari ulkomaan keikkaa. Suomen tai-
teilijain matrikkeliin pääsin ensim-
mäisen kerran 1998.

Entä Nukketalo-niminen galleria- si Valkealassa?

Nukketalossa on jatkuvasti ollut toi-
mintaa, vaikka viime kesä meni lonk-
kaleikkauksen jälkitilan hoidossa.
Siellä omassa galleriassani olen
maalannut uusiakin töitä, kuten näi-
tä vedenpaisumuksia.

Tulevana kesänä uskon, että voin
jatkaa siellä näyttelyn merkeissä
koko kesän.

Mistä saat aiheita maalauksiisi?

Voi, ne ryöppyävät päästäni, kun is-
tahdan luovuutta uhkuvan ateljeeni
ikkunan eteen, joka avautuu Kymi-
joelle. Vastarannalla näkyy Kouvola,
välissä on komea kuusiaita ja puutar-
hani. Silloin minä elän täysillä!

Toissa kesänä leikkausta odotelles-

sa olin kovin sairas. Mieheni **Paavo**
läksi yksin soutelemaan kuumana
kesäpäivänä, ja minä jäin Nukketa-
lon parvekkeelle. Pyysin häntä tuo-
maan yhden lumpeenkukan veden
ääreltä. Hän toi vettävaluvan lum-
peen suoraan syliini joesta. Voi, mi-
ten riemuitsinkaan! Maalasin sen
heti, vaikka sylini kastui kukan limai-
sesta varresta, mutta se oli suurta
onnea ihan kyyneliin asti.

Millä tekniikalla maalaat tällä hetkellä?

Mieluisin olisi ehdottomasti pastel-
liliitu, mutta astma haittaa, joudun
kovasti taistelemaan värinkäytön
kanssa. Öljyväritöitä ovat nämä
suuret työni tässäkin näyttelyssä,
kuten vihan rannat, tsunamin voi-
ma, luonnon mahti.

Joitakin sekatekniikoita olen käyttänyt,
mutta aina tulee palattua vanhaan
tyyliin...mihinkäs siitä pääsee ?

Aikaisemmissa töissäsi oli paljon kukka-aiheita ja merimaisemia. Mikä on nyt lempi aiheesi?

Tietenkin luonnonvoima, joka ihmis-
tä puhuttelee, ja ennen kaikkea
meri. Toki ruska on ihanaa, kuin ih-
misen elämän viimeiset säteet. Kun
on ohittanut nuoruuden, alkaa näh-
dä iltaruskon kauneuden.

Pastellityöni ”Rukoilijasirkka” syntyi
intuitiona hyönteisen halusta muut-
tua päiväksi ihmisen muotoon. An-

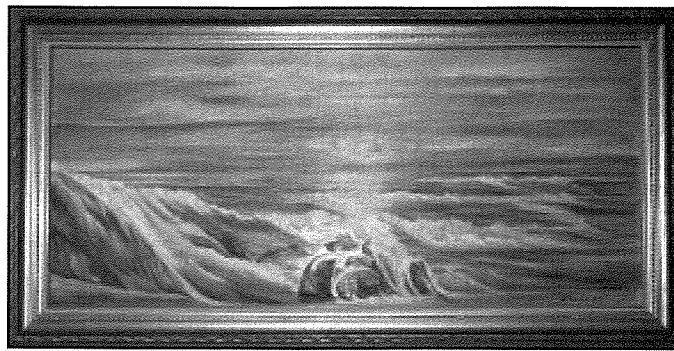
noin sen taulun Valkealan palvelutalo Iltatähteen. Ja liriksessä kunniapaikalla kuudennen kerroksen takahuoneessa on öljyväretyöni "Rauha". Jäsenjärjestöt ostivat sen minulta 70-vuotislahjana liitolle.

Oletko maalannut muotokuvia? Kyllä, muutamia. Olin lapsena luvannut maalata äitini kauniit kädet jonakin päivänä. Silmäleikkausten jälkeen sen tein. Äidin kädet siunasi minua. Oikeastaan maalaan ihmisen satukuvina. Näen ihmisen viattomuuden ja sisäistän sen kuin sadusta repäistyinä.

Maalaat myös sanoilla. Onko sinulta ilmestymässä uusia kirjoja? Kahta juttua kirjoitan. Toinen on novellikokoelma, kokemuksiani Iltatähteen ajoilta, jolloin olin puoli vuotta sairaana palvelutalossa. Se oli kova kokemus, jota vasta nyt voin alkaa käsitellä. Toinen on romaani - valmistuneeko koskaan.

Sairaana kirjoitin yöt runoja; lähetin ne TARU-projektin antologiaan "Leijutuksia" jossa on kymmenisen runoa. Maalaukseni "Unilinnut" kelpuutettiin kirjaan kansikuvaksi.

Ritva Soinisen "Rakkauden ja vihan rannat" -näyttely on esillä koko toukokuun ajan KynnysGalleriassa, osoitteessa Itämerenkatu 2, 00180 Helsinki. ■

Rakkauden ja vihan rannat

Ritva Soininen

Menet katsomaan
tahdot sen nähdä
missä yö ja päivä kohtaavat
Lasken kukkani jäähyväisiksi Sinulle
vaan ei koskaan rakkaudellemme
ei koskaan muistoille

Valkoisia ruusuja sinulle
ne heitän mereen
Sinut tavoittavat rakkauden sanat
ne leijuvat kauaksi luoksesi
sinne missä tuuli kohtaa auringon.

Koskettaminen antaa tietoa

Eila Särkimäki

Koskettaminen ja sen avulla saatava tieto kuuluu olennaisena osana kaikkien kuurosokeiden elämään. Toisille se on ainoa tapa olla aktiivisesti elämässä mukana. Koskettamisen kautta kuurosokea saa hyvin monenlaista tietoa, jota hän tarvitsee selviytyäkseen arjessa.

Kaikkea tietoa kuurosokea ei täysin itsenäisesti voi saavuttaa. Kuulemisen ja näkemisen kautta havaittavasta maailmasta saa tietoa toisen ihmisen avulla. Toinen voi kertoa, mitä ääniä ympäristössä kuuluu ja miltä ympäristö näyttää sekä mikä tilanteessa muuttuu toisenlaiseksi. Kädestä käteen -koskettamisen, lihastunnun sekä kehon ja käsien liikkeiden kautta on mahdollista välittää kuurosokealle tietoa ympäristöstä. Tuntoaistiin pohjautuvat havainnot antavat kuurosokealle sovitun merkityssisällön asioista.

Osa käytettävistä merkeistä on ns. kehomerkkejä, jotka tehdään vastaanottajan keholle piirtämällä tai muulla sovitulla tavalla, esim. painamalla tai kevyesti puristamalla. Yksi tällainen merkki on kehonimi, joka

tarkoittaa jonkun henkilön nimeä keholle tehtynä merkinä. Vastaanottaja ottaa tiedon vastaan tuntosignaalinä. Osa merkeistä on muodon, paikan ja liikkeen kautta tunnistettavia, kädestä luettavia viittomia. Oppaan kehon ja kädenliikkeistä on luettavissa liikkumisen aikana tarvittavaa tietoa. Esim. lähestyvät portaat, esteet, kapean paikan tiedot kuurosokea lukee tuntoaistimuksena - kosketus, lihas ja liiketuntolina.

Kuurosokea oppii ottamaan tietoa koskettamisen avulla aluksi jopa tiedostamattaan. Vähitellen tunto- ja liikeaistimuksen kautta tietoa otetaan vastaan yhä enemmän. Myöhemmin vamman edetessä aletaan tunto- ja liikemuistiin tietoisesti merkitä lisää asioita. Koskettaminen tulee entistä tärkeämmäksi. Esim. vaatteita tunnistetaan tuntoon perustuvan ominaisuuksien mukaan. Muita tukimenetelmiä kuten lukumääriä ja etäisyyksiä aletaan käyttää hyväksi. Tunnun perusteella pystyy erottamaan hyvin paljon erilaisia asioita. Useammat esineet voidaan tunnistaa pinnan tunnun ja esineen muodon mukaan. Esine voi olla peh-

meä, kova, liukas, rosoinen, märkä, kylmä, painava, kevyt, ohut, pallomainen jne. Lämpötila, pinnan rakenne, paino, muoto, materiaali ja koko antavat paljon tietoa esineestä sitä näkemättä. Esineiden tunnisteleminen käsillä on yksi kuurosokeiden tapa ottaa tietoa itsenäisesti.

Jalkojen avulla saa liikkumisessa ja paikkojen tunnistamisessa tarvittavaa tietoa. Tutuissa olosuhteissa kuten kotona ja pihapiirissä erilaiset kohomerkit ja pistekirjoituksella tehdyt nimilaput helpottavat tunnistamista. Pistekirjoituksen avulla on mahdollista lukea itsenäisesti erilaisia julkaisuja sekä pitää yhteyttä muihin ihmisiin. Valkoisen kepin käyttö perustuu tuntoaistin käyttöön. Kuurosokeat tuntevat myös ääntä kosketuksen kautta. Musiikin voi aistia pöydänpinnan tai lattian välityksellä. Tuntoaistin kautta useat kuurosokeat saavat myös tiedon ovikellon ja puhelimen soimisesta. Jokainen kuurosokea luo huomaamattaan erilaisia koskettamiseen liittyviä keinoja, jotka auttavat tehtävien sujumista.

Tavaroiden etsiminen ja haravoiminen on usein melko työlästä touhua. Lattialle tippuneiden, varsinkin pienien ja pyörivien esineiden löytäminen on usein onnen kauppaa. Esine voi pudotessaan singota yllättävän kauas. Kuurosokea ei kuule,

mihin suuntaan tavara putoaa.

Lattialla ryömiessä on varottava muutenkin kolhimasta itseään. Varpaat, sääret, sormet, otsa ja koko päänsäutu ovat vaarassa kolhiintua arjen touhuissa. Kun esineet hukkuvat tai kuurosokea loukkaa itsensä, päivän askareet voivat saada yllättävän käänteitä. Aiottu homma saatetaan lykkääntyä ja monta muutakin asiaa mennä pieleen. Liikkuessa sisällä askareissa kulkusuunta voi kadota helposti. Kun kulkusuunta katoaa, sitä etsitään koskettamalla maamerkkien kautta.

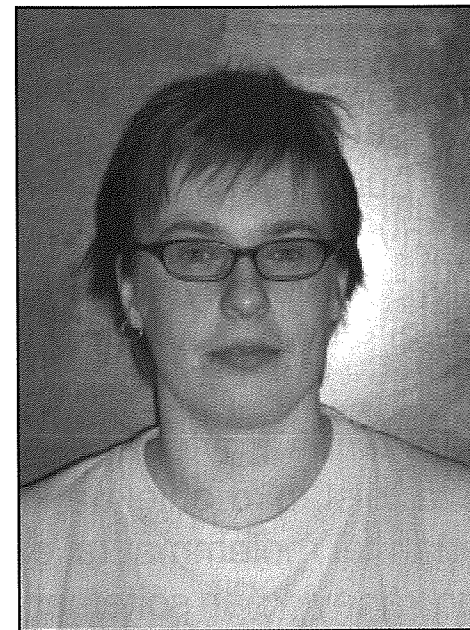
Kontakti koskettamalla

Kuurosokeaan otetaan kontakti koskettamalla häntä kevyesti olkapäähän tai käteen. Se ei tarkoita sitä, että voit ilman muuta halata kuurosokeaa.

Anna kuurosokean myös tutustua asioihin koskettamalla, ja anna siihen riittävästi aikaa. Kuurosokea päättää kuitenkin itse, mihin tutustuu koskettamalla ja mihin ei. Koskettamisen kautta saatavaa informaatiota ei välttämättä tarvitse toistaa.

Kerro vaarallista paikoista tai esineistä kuurosokealle heti. Muuttuviin asioihin on syytä kiinnittää huomiota ajoissa. Esim. esteet, kuopat, liukaus, yms. on aina hyvä tietää. ■

Uusi kasvo Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskuksessa

Susanna Humaloja on uusi kasvo Kuntoutumiskeskuksessa

Sosiaalityöntekijä **Leo Turunen** on siirtynyt luotsaamaan vuoden alussa käynnistynyttä SikSi-projektia. Hänen tilalleen on palkattu uusi henkilö, **Susanna Humaloja**, joka aloitti työnsä huhtikuun alussa. Susannan tehtävänimike on kuntoutusohjaaja ja hän työskentelee **Kirsi Hedmanin** työparina. Leon asiakkaat Pohjois- ja Itä-Suomen alueella siirtyvät nyt Susannan asiakkaiksi.

Susanna on koulutukseltaan kirurginen sairaanhoitaja. Hän on suorittanut myös kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen koulutusohjelman ammattikorkeakoulussa. Työnsä

ohella Susanna opiskelee kasvatustieteitä Jyväskylän yliopistolla.

Susanna, 34, asuu Muuramessa, Jyväskylän liepeillä. Perheeseen kuuluu avomies ja kilpikonna. Susanna on noin 160 senttiä pitkä ja harrastaa paljon erilaista liikuntaa, muun muassa iaidoa, joka on japanilainen miekkailulaji. Hänellä on lyhyt tumma tukka ja silmälasit.

susanna.humaloja@kuurosokeat.fi, p. 014-4461117 (Leon entinen numero), matkap. 040-755 1488. ■

SikSi-projekti alkoi vuonna 2005 RAY:n rahoituksella. Tarkoituksena on kehittää syntymästään kuurosokeiden nuorten ja heidän lähipiirinsä elämänlaatua. Kevään aikana projektissa valmistuu video kuurosokeasta nuoresta ja hänen elämänsä hallinnastaan. Syksyllä haastatellaan kuurosokeiden nuorten vanhempia ja tutkitaan heidän tyytyväisyyttään eri palveluihin ja etsitään uusia ideoita palveluiden kehittämiseen.

Lisätietoa: Projektipäällikkö Leo Turunen, matkap. 040 5859998, s-posti: leo.turunen@kuurosokeat.fi

Puhuva kännykkä

Tuija Lehtonen

Seppo Jurvanen on erittäin tyytyväinen kännykkähankintaansa, joka on mallia Nokia 6600. Kännykkään on mahdollista hankkia puhesynteesiohjelma, joka lukee kännykän näytön ja kääntää tekstit ja kuvakkeet puheelle. Näkövammaiselle ohjelma tuo mahdollisuuden käyttää samoja toimintoja kännykällä kuin näkeväkin, kuten lähettää ja kuunnella tekstiviestejä, päivittää puhelinmuistiota sekä selailla kännykän valikoita.

Puhsynteesiohjelma on mahdollista asentaa laitteeseen, jossa on Symbian-käyttöjärjestelmä. Kaikki suuret mobiililaitteiden valmistajat ovat sitoutuneet Symbian-järjestelmään, mikä mahdollistaa erilaisten palveluiden ja sovellusten kehittämisen.

”Meidän porukkaa ajatellen tässä laitteessa on monta hyvää ominaisuutta. Kännykkään saa kiinni kuulokkeet ja induktiosilmukan. Äänen voimakkuutta voi säätää asteikolla 1-10, samoin puheen nopeutta voi säätää”, Seppo Jurvanen esittelee.

”Puhsynteesiohjelma toimii periaatteessa samalla tavalla kuin tietokoneen ruudunlukuohjelmat. Joka on käyttänyt ruudunlukuohjelmaa oppii vaivatta puhsynteesin käytön”, Seppo sanoo.

Kirjainnäppäimiä käytettäessä voi valita, että toistaako ohjelma kirjaimen, sanan tai molemmat tai ei mitään. Kun kännykkään soitetaan puhsynteesiohjelma kertoo soittajan nimen tai puhelinnumeron. Kentän kuuluvuus ja akun täyttöaste ilmoitetaan myös.

Puhsynteesiohjelmia on tällä hetkellä markkinoilla kahta erilaista: Talks ja Mobile Speak. Sepon kokemuksen mukaan kummatkin ovat hyviä ja soveltuvat samoihin puheliiniin. Pelkkä puhsynteesiohjelma maksaa noin 250 euroa.

”Puhsynteesiohjelmaa kannattaa anoa apuvälineenä perusterveydenhuollon kautta”, Seppo vinkkaa ja muistuttaa, että anomus on ehdottomasti tehtävä aina ennen hankintaa. Jälkikäteen rahoja ei saa takaisin!

”Mutta tekniikka kehittyy ja kännykkään on saatavilla muitakin ominaisuuksia kuin puhsynteesi.

Erillisen sovellusohjelman avulla voi kännykän saada kameran avulla tunnistamaan värejä ja kertomaan ne puhsynteesin avulla puheena. Ilman opasta tai opaskoiraa liikkuva voi joko ladata kännykkään valmiin karttaohjelmiston tai ottaa yhteyttä netissä olevaan karttaohjelmistoon, jolloin gps-paikannus tunnistaa kulloisenkin olinpaikan ja puhsyntetisaattori lukee kartalta ohjeet, miten määränpäähän kannattaa parhaiten suunnistaa.

”Huiminta tässä tekniikassa on se, että kun kännykän kameran tarkkuus kehittyy, voi kännykällä ottaa kuvan tekstistä ja ajaa se puhsyntetisaattorin läpi tai suurentaa tekstiä ja käyttää kännykän näyttöä lukutelevisiona”, Seppo maalailee.■

Puhsynteesiohjelmistoja myyvät mm. Aviris, Teling (Talks) ja Teijo Burman Tampereella (Mobile Speak). Symbian käyttöjärjestelmä on asennettu valmiiksi useimpiin Nokian 60-sarjan puheliiniin. Myös muilla laitevalmistajilla on Symbianilla varustettuja puheliimia.

Irman palsta: Helppoja kahvikakkuja

Helppoja kahvikakkuja valmistettaessa ei tarvitse vatkatataikinaa - taikinan valmistuu kätevästi vain sekoittamalla ainekset yhteen! Kokeile ja ihastu!

5 dl vehnä jauhoja
2 dl sokeria
2½ tl leivinjauhetta
2½ tl vaniljasokeria
2½ dl kermaa
3 kananmunaa
150 g juoksevaa (pullo) margariinia
1 dl appelsiinituoremehua
Leivitykseen:
rasvaa, korppujauhoja

Sekoita kuivat aineet keskenään ja lisää muut aineet hyvin sekoittaen. Jos käytät muuta rasvaa kuin pullo-margariinia, sulata ja jäähdytä rasva ensin. Kaada taikina voideltuun ja korppujauhotettuun kakkuvuokaan (n.1,8 l) ja paista 175 asteisen uunin alimmalla tasolla 50-60 min. Anna kakun jäähtyä vähintään 10 min ennen kumoamista. Eri aineksia lisäämällä saat kirsikkakakkua, suklaakakkua, tiikerikakkua jne. Kakkutaikinasta voi valmistaa myös muffinseja: jaa taikina muffinssivuokiin ja paista 200 asteisen uunin keskitasolla 15-20 min.

Lähde. www.myllynparas.fi ■